

03.06.19

La Nr.

Nr. 011-2/7

din

**Doamnei Silvia RADU,
Ministru al Sănătății,
Muncii și Protecției Sociale**

**Propunere de modificare a legislației în temeiul
art.27 al Legii nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului
(Ombudsmanul)**

Potrivit art. 27 lit. a) al Legii nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), în scopul perfecționării legislației în domeniul drepturilor și libertăților omului, Avocatul Poporului prezintă subiecților cu drept de inițiativă legislativă propuneri și recomandări de perfecționare a legislației în vederea eliminării cauzelor și condițiilor ce creează premise pentru încălcarea drepturilor și libertăților omului.

Urmare examinării unei cereri colective am stabilit că unele persoane, al căror activitate era considerată muncă în condiții deosebite, actualmente nu pot beneficia de pensii pentru limită de vîrstă în condiții avantajoase.

Reieșind din cele relatate în cerere solicitanții au activat la o Asociație de producere a laptelui, în calitate de mașiniști la instalații frigorifice cu amoniac (cod 821103¹), secția compresoare.

În conformitate cu art.41 alin. (2¹) al Legii nr.156 din 14.10.1998 privind sistemul public de pensii: "Pentru persoanele care au realizat stagiul de cotizare în condiții deosebite de muncă cel puțin 10 ani compleți, vîrsta standard de pensionare stabilită în tabelul nr.2 se diminuează conform tabelului nr.2¹. Lista locurilor de muncă în condiții deosebite, în temeiul căreia se acordă pensie pentru limită de vîrstă în condiții avantajoase, precum și modul de aplicare a acestei liste se aprobă de Guvern."

Activitatea specificată era inclusă în Lista nr.2 din Hotărîrea Guvernului nr.822 din 15.12.1992 cu privire la aprobarea Listei nr.1 a unităților de producție,

¹ Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova, aprobat prin Ordinul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr.22 din 03.03.2014;

lucrărilor, profesiilor, funcțiilor și indicilor, care constituiau temei pentru acordarea dreptului la pensie pentru limită de vîrstă în condiții avantajoase, dar care începînd cu anul 1999 a fost abrogată.²

În noul act normativ³, care aprobă Lista locurilor de muncă încadrate în condiții deosebite, în temeiul căreia se acordă pensie pentru limită de vîrstă în condiții avantajoase, activitatea menționată a fost exclusă.

Potrivit informației prezentate de Casa Națională de Asigurări Sociale, "... Lista locurilor de muncă în condiții deosebite, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.256 din 27.03.2018 conține aceleași funcții ca și Lista nr.1 a unităților de producție, lucrărilor, profesiilor funcțiilor și indicilor la lucrări în subteran, la lucrări în condiții de muncă nocive și foarte grele, în temeiul cărora se acordă dreptul la pensie pentru limită de vîrstă în condiții avantajoase, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr.822 din 15.12.1992 și nu conține lucrări și funcții prevăzute de Lista nr.2 abrogată de la 01.01.2019."⁴

Din aceste motive petenții nu beneficiază de pensie pentru limită de vîrstă în condiții avantajoase.

În conformitate cu art.18 alin.(1) al Legii nr.489 din 08.07.1999 privind sistemul public de asigurări sociale: "Locurile de muncă în condiții speciale reprezintă acele locuri care, în mod permanent sau în anumite perioade, pot afecta esențial capacitatea de muncă a asiguraților datorită gradului mare de expunere la risc."

Evaluarea stării reale a condițiilor de muncă se efectuează în baza datelor atestării locurilor de muncă sau a măsurărilor instrumentale speciale ale nivelurilor factorilor mediului de producție, care se reflectă în fișa condițiilor de muncă la locul de muncă.⁵ Pe cînd gradul de nocivitate a factorilor mediului de producție și de greutate a lucrărilor se stabilește în puncte în corespundere cu Criteriile igienice de

² Scrisoarea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr.16/2112 din 03.04.2019;

³ Hotărîrea Guvernului nr. 256 din 27.03.2018 cu privire la aprobarea Listei locurilor de muncă încadrate în condiții deosebite, în temeiul căreia se acordă pensie pentru limită de vîrstă în condiții avantajoase, precum și a Instrucțiunii privind modul de aplicare a Listei și de confirmare a stagiului special;

⁴ Scrisoarea Casei Naționale de Asigurări Naționale nr.II-03/03-153 din 16.11.2018;

⁵ Regulamentul cu privire la evaluarea condițiilor de muncă la locurile de muncă și modul de aplicare a listelor ramurale de lucrări pentru care pot fi stabilite sporuri de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1335 din 10 octombrie 2002, pct.2;

evaluare și clasificare a condițiilor de muncă conform factorilor nocivi și de risc ai mediului de producere, greutății și intensității procesului de muncă.⁶

Din cele relatate de solicitanți, activitatea desfășurată de aceștia 8 ore pe zi/5 zile în săptămână, în încăperi în care se află instalații frigorifice cu amoniac, poate afecta starea sănătății.

Atenționăm asupra faptului, că potrivit certificatului eliberat de angajator⁷, persoanele care s-au adresat la Oficiul Avocatului Poporului, în cadrul raporturilor de muncă beneficiază de anumite înlesniri cum ar fi: concediu de muncă suplimentar plătit, alimentație specială zilnică și compensare salarială zilnică în mărime de 595 lei. Circumstanțele invocate denotă, că condițiile în care activează persoanele vizate sunt considerate deosebite sau nocive, fapt ce ar putea fi luat în considerație și în contextul acordării dreptului la pensie în condiții avantajoase.

Problema privind excluderea unor profesii din lista celor care se consideră munci în condiții deosebite a fost examinată și de Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității⁸, care "...a notat că tratarea în mod egal a persoanelor ocupate la lucrări foarte nocive și foarte grele și a persoanelor care desfășoară activități în condiții normale, în ceea ce privește vârsta standard de pensionare, la stabilirea pensiei pentru limită de vârstă, reprezintă discriminare indirectă a persoanelor care activează la locuri de muncă în condiții foarte grele și foarte nocive".

În aceeași decizie Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității a recomandat Guvernului Republicii Moldova să întreprindă toate măsurile în vederea modificării actelor normative și legislative ce conțin prevederi discriminatorii manifestată prin tratamentul similar al persoanelor aflate în situații diferite la stabilirea pensiei.

De asemenea, a fost desfășurată o ședință de lucru cu participarea reprezentanților ai Oficiului Avocatului Poporului și Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova, unde a fost pusă în discuție problema privind profesiile incluse în Lista locurilor de muncă încadrate în condiții deosebite, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.256 din 27.03.2018. În cadrul ședinței s-a stabilit că există

⁶ Hotărârea Guvernului nr.1335 din 10 octombrie 2002, pct.3;

⁷ Certificatul "JLC" S.A. nr.260 din 26.06.2018

⁸ Decizia Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr. 119/17 din 30.11.2017;

mai multe ocupații/profesii care nu sunt incluse în această listă, dar care ar putea întruni condițiile locurilor de muncă nocive și foarte grele.

În acest context, reprezentanții sindicatelor au venit cu exemple concrete, după ce au evaluat unele locuri de muncă la Î.S. "Calea Ferată din Moldova". În urma evaluării realizate s-a stabilit că condițiile de muncă a profesiilor evaluate (lăcătuș la repararea materialului rulant) întrunesc condițiile locurilor de muncă foarte grele și nocive, însă nu se regăsesc în Lista, care constituie temei pentru beneficierea de pensie în condiții avantajoase. Reprezentanții Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova au menționat că în realitate și alți angajați din cadrul Î.S. "Calea Ferată din Moldova" activează în condiții nocive.

Aceeași problemă a fost abordată și cu referire la activitatea unor angajați ai ÎS CVC Mileștii Mici, care activează zilnic în subterană, unde temperatura aerului este joasă -10°C -14°C, umiditatea aerului este înaltă (88-95%), etc.

Cazurile enunțate denotă, că există un șir de profesii stabilite în Clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova⁹, care, în opinia Ombudsmanului, ar putea fi evaluate din punctul de vedere al nocivității.

Având în vedere adresările parvenite la Oficiul Avocatului Poporului, deciziile Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, sesizările la Confederația Națională a Sindicatelor consider că Lista actuală a locurilor de muncă urmează a fi revizuită și stabilit un mecanism clar cu privire la evaluarea locurilor de muncă din perspectiva includerii în Lista locurilor de muncă încadrate în condiții deosebite, astfel încât să se excludă situații când angajații, activând în condiții foarte nocive, nu pot beneficia de avantajele legale.

Reamintim că dreptul la protecție socială este un drept fundamental consfințit de un șir de acte internaționale, cum ar fi: Declarația Universală a Drepturilor Omului¹⁰, Pactul Internațional cu Privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale¹¹, potrivit căruia: „Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl

⁹ Clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova, aprobat prin Ordinul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr.22 din 03.03.2014;

¹⁰ Declarația Universală a Drepturilor Omului art.22: „Orice persoană, în calitatea sa de membru al societății, are dreptul la securitatea socială; ea este îndreptățită ca prin efortul național și colaborarea internațională, ținându-se seama de organizarea și resursele fiecărei țări, să obțină realizarea drepturilor economice, sociale și culturale indispensabile pentru demnitatea sa și libera dezvoltare a personalității sale.”;

¹¹ art.9:” Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la securitate socială, inclusiv asigurări sociale.”;

are orice persoană la securitate socială, inclusiv asigurări sociale...”, Carta Socială Europeană¹².

De altfel, art.1 al Primului Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale reglementează: „Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional...”.

Practica Curții Europene atestă că: „... noțiunea “bunuri” se poate referi atât la “bunurile actuale”, cât și la valorile patrimoniale, inclusiv creanțele, în temeiul cărora reclamantul poate pretinde că are cel puțin o “speranță legitimă” de a obține beneficiul efectiv al unui drept de proprietate.”

„Speranța legitimă” apare doar în cazul în care este bazată pe o dispoziție legală sau pe o dispoziție judiciară.¹³ În cazul persoanelor vizate în cerere, faptul că pînă la modificările legale operate existau reglementări legale, care le permitea dreptul să pretindă la pensie în condiții avantajoase aceștia au avut o “speranță legitimă” de a considera că pot beneficia de pensia respectivă.

Comitetul ONU privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale¹⁴, prevede că statele părți ar trebui să stabilească o vîrstă de pensionare adecvată condițiilor naționale care să țină cont, de natura ocupației, în special, în ceea ce privește ocuparea forței de muncă periculoase și capacitatea de muncă a persoanelor.

Potrivit Curții Europene a Drepturilor Omului¹⁵ ”...dreptul de a nu fi discriminat este încălcat și atunci când, fără nici o justificare obiectivă și rezonabilă

¹² Carta Socială Europeană* (revizuită) din 03.05.1996, art.12: ” În vederea exercitării efective a dreptului la securitate socială, părțile se angajează:

- 1) să stabilească sau să mențină un regim de securitate socială;
- 2) să mențină regimul de securitate socială la un nivel satisfăcător cel puțin egal cu cel necesar pentru ratificarea Codului european de securitate socială;
- 3) să depună eforturi pentru a aduce treptat regimul de securitate socială la un nivel mai ridicat;
- 4) să ia măsuri, prin încheierea de acorduri bilaterale sau multilaterale corespunzătoare sau prin alte mijloace și sub rezerva condițiilor stipulate în aceste acorduri, pentru a asigura:
 - a) egalitatea de tratament între cetățenii fiecărei părți și cetățenii celorlalte părți, în ceea ce privește drepturile de securitate socială, inclusiv păstrarea avantajelor acordate de legislațiile de securitate socială, indiferent de deplasările pe care persoanele protejate le-ar putea efectua între teritoriile părților;
 - b) acordarea, menținerea și restabilirea drepturilor de securitate socială prin mijloace precum totalizarea perioadelor de asigurare sau de angajare, îndeplinite conform legislației fiecăreia dintre părți.”;

¹³ Corneliu Bîrsan „Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole”, pag.984-992;

¹⁴Comentariu General nr.19 din 23.11.2007 al Comitetului ONU privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale privind dreptul la securitate socială, pct.15, pag 5;

¹⁵ cauza Thlimmenos contra Greciei, 6 aprilie 2000, 34369/97, pct.37, pag 10;

un stat nu aplică un tratament diferit persoanelor care se află în situații sensibil diferite”.

În context, reieșind din atribuțiile funcționale de care dispuneți, întru asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, în temeiul art. 27 lit. a) al Legii nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul),

PROPUN

Crearea unui grup de lucru, cu implicarea reprezentanților Confederației Naționale a Patronatelor din Republica Moldova, Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova, precum și ai altor autorități de resort pentru:

- stabilirea unei metodologii și a mecanismului de evaluare a condițiilor de muncă la angajator în scopul încadrării locurilor de muncă în condiții deosebite;
- revizuirea Listei locurilor de muncă încadrate în condiții deosebite, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 256 din 27.03.2018, în temeiul căreia se acordă pensie pentru limită de vîrstă în condiții avantajoase.

Despre măsurile întreprinse referitor la acest subiect rog respectuos să fiu informat în termen de 60 de zile.

Cu respect,

**Mihail COTOROBAL,
Avocat al Poporului**

8. Progres

**MINISTERUL
SĂNĂTĂȚII, MUNCII ȘI
PROTECȚIEI SOCIALE
AL REPUBLICII MOLDOVA**

**MINISTRY
OF HEALTH, LABOUR AND
SOCIAL PROTECTION OF THE
REPUBLIC OF MOLDOVA**

MD-2009, Chișinău, str. Vasile Alecsandri, 2
Tel. + 373 22268818; Fax. + 373 22738781
e-mail: secretariat@msmps.gov.md

2, Vasile Alecsandri street, Chisinau, MD-2009
Tel. + 373 22268818; Fax. + 373 22738781
e-mail: secretariat@msmps.gov.md
www.msmps.gov.md

12.07.19 nr. 16/4092.
la nr. 04-2/7 din 03.06.2019

✓ **Dlui Mihail COTOROBAI**
Avocat al Poporului
or. Chișinău, str. Sfatul Țării nr. 16

Stimate domnule Cotorobai,

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a examinat demersul Dvs. și conform competenței funcționale, Vă comunică următoarele.

Cu referire la stabilirea unui mecanism de evaluare a condițiilor de muncă la angajator în scopul încadrării locurilor de muncă în condiții deosebite, menționăm că la moment, legislația actuală nu reglementează posibilitatea intervenirii din partea statului în vederea verificării corectitudinii evaluării condițiilor de muncă la angajatori. Totodată, menționăm că evaluarea factorilor de risc este o obligație a angajatorului, prin orice mijloace însușite, iar o altă procedură nu este reglementată.

În context, Ministerul își exprimă disponibilitatea de a discuta elaborarea unei metodologii unice pentru ghidarea angajatorilor în procesul de evaluare a factorilor de risc.

Respectiv, odată cu instituirea acestui mecanism va fi examinată posibilitatea revizuirii Listei locurilor de muncă încadrate în condiții deosebite, în temeiul căreia se acordă pensie pentru limită de vîrstă în condiții avantajoase.

La fel, ținem să atragem atenția la principiul general de „prevenire” ce guvernează sistemul de securitate și sănătate în muncă, din care reies următoarele obligații generale ale angajatorului:

- adaptarea la **progresul tehnic**;
- înlocuirea aspectelor **periculoase** prin aspecte **nepericuloase** sau mai puțin periculoase;
- dezvoltarea unei politici de prevenire ample și coerente, care să includă **tehnologia, organizarea muncii**, condițiile de muncă, relațiile sociale și **influența factorilor legați de mediul de lucru**.

Cu respect,

Secretar General de Stat

Boris GILCA

